

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 21

(2005–2006)

Om lov om endringer i folketrygdloven og
i enkelte andre lover

(samleproposisjon høsten 2005)

Innhold

1	Innledning	5	7	Utvidet rett til hvilende pensjon for uførepensjonister som prøver seg i arbeid – folketrygdloven § 12-12 tredje ledd	11
2	Oppheving av to vilkår for å bli regnet som reell arbeidssøker – § 4-5 første ledd bokstav d, § 4-5 tredje ledd og § 4-20 andre og tredje ledd	6	7.1	Innledning	11
2.1	Innledning	6	7.2	Bakgrunn. Gjeldende rett	11
2.2	Bakgrunn	6	7.3	Departementets vurdering og forslag	11
2.3	Departementets vurdering og forslag	7	7.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	11
2.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	7	8	Avvikling av ordningen med et rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker – lov av 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til 1) lov om krigspensjonering for militærpersoner av 13. desember 1946 og 2) lov om krigspensjonering for hjemme-styrkepersonell og sivilpersoner av 13. desember 1946	11
3	Lovteknisk justering – folketrygdloven § 8-4 tredje ledd bokstav j	7	8.1	Innledning	11
4	Klargjøring av lovteksten i forhold til når svært alvorlig varig sykdom hos barnet kan gi rett til pleiepenger – folketrygdloven §§ 9-11, 9-12 og 9-15	7	8.2	Bakgrunn	12
4.1	Innledning	7	8.3	Departementets vurdering og forslag	12
4.2	Bakgrunn	7	8.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	13
4.3	Gjeldende rett, trygderettskjennelse nr. 04/03634 og betydning for praktisering av pleiepengeordningen	7	9	Justeringer i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg - reglene om utenlandsopphold mv.	13
4.4	Forholdet mellom pleiepenger og forhøyet hjelpestønad	8	9.1	Innledning	13
4.5	Departementets vurdering og forslag til klargjøring i loven	8	9.2	De vedtatte lovbestemmelsene	13
5	Krav til å utarbeide oppfølgingsplan og krav til mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad om å medvirke til det – folketrygdloven §§ 10-8 og 12-9	9	9.3	Aktuelle endringer og presiseringer	14
5.1	Innledning	9	9.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	14
5.2	Bakgrunn. Gjeldende rett	9	10	Merknader til de enkelte paragrafer	15
5.3	Departementets vurdering og forslag	10	10.1	Endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd	15
5.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	10	10.2	Endringer i lov 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til krigspensjoneringslovene av 1946	16
6	Lovteknisk justering – folketrygdloven § 11-18 tredje ledd	10	10.3	Endringer i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg	16
				Forslag til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover	17

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 21

(2005–2006)

Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

(samleproposisjon høsten 2005)

*Tilråding fra Arbeids- og sosialdepartementet av 18. november 2005,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
- lov 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til 1) lov om krigspensjonering for militærpersoner av 13. desember 1946 og 2) lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner av 13. desember 1946
- lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg

I proposisjonen foreslås endringer som gjelder lovfesting av praksis, administrative forenklinger, presisering av lovhjemler og lovtekniske justeringer.

Endringene i folketrygdloven gjelder:

- *Oppheving av to vilkår for å bli regnet som aktiv arbeidssøker (punkt 2)*
To vilkår for å få rett til dagpenger foreslås opphevet fordi de brukes lite og fordi det er ønskelig å avklare deres forhold til Europarådets kodels for sosial sikkerhet.
- *Lovteknisk justering i § 8-4 tredje ledd bokstav j (punkt 3)*

Endringen gir konsekvent begrepsbruk i alternativene i bestemmelsen.

- *Klargjøring av lovteksten i forhold til når varig svært alvorlig sykdom hos barnet kan gi rett til pleiepenger (punkt 4)*

Lovendringen klargjør at det kan utbetales pleiepenger til foreldre med omsorg for barn med svært alvorlig varig sykdom når sykdommen er i en ustabil fase. Det sies eksplisitt i loven at omsorg for barn med svært alvorlig progredierende sykdom kan gi en kontinuerlig rett til pleiepenger frem til barnet fyller 18 år.

- *Individuell oppfølgingsplan for mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad (punkt 5)*

Trygdeetatens plikt til å utarbeide en individuell oppfølgingsplan i samarbeid med stønadsmottakeren lovfestes. Samtidig lovfestes stønadsmottakerens plikt til å medvirke i utarbeidelsen og oppfølgingen av planen. Dersom stønadsmottakeren uten rimelig grunn unnlater slik medvirkning foreslås at stønaden kan bortfalle.

- *Lovteknisk justering i § 11-18 siste ledd (punkt 6)*

Ordlyden «sysselsettingsloven kapittel III.» endres til «arbeidsmarkedsloven kapittel 5.»

- *Utvidet rett til hvilende pensjon for uførepensjonister som prøver seg i arbeid (punkt 7)*
Retten til hvilende pensjon ved lønnet arbeidsforsøk utvides fra tre til fem år. Uførepensjonister som er over 60 år når de begynner i arbeid, får beholde retten til å få tilbake uførepensjonen i perioden fram til overgang til alderspensjon.

Endringen i lov om tillegg til krigspensjoneringslovene gjelder:

- *Avvikling av et rådgivende utvalg (punkt 8)*
Et rådgivende utvalg i krigspensjoneringsaker har som hovedoppgave å gi Rikstrygdeverket råd i visse typer krigspensjoneringsaker. Departementet foreslår at ordningen med et slikt utvalg blir avviklet fra 1. januar 2006, og at Rikstrygdeverket avgjør sakene etter den praksis som utvalget har fulgt.

Endringene i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg gjelder:

- *Presisering av reglene om utenlandsopphold og etablering av adgang til avregning av for mye utbetalt stønad (punkt 9)*
Endringene omfatter presiseringer i reglene i § 4 om tillatte utenlandsopphold og reglene i § 21 om kontroll med utenlandsopphold. I tillegg foreslås etablert en ordning i § 13, slik at for meget utbetalte ytelser under utenlandsopphold avregnes krone for krone mot ytelsene i en ny stønadsperiode.

Endringene i lov om supplerende stønad tar sikte på å legge forholdene til rette for en effektiv kontroll med at reglene om utenlandsopphold overholdes, og en effektiv reaksjon i tilfelle med for lange utenlandsopphold. Forslaget om avvikling av det rådgivende utvalg i krigspensjoneringsaker vil innebære en administrativ forenkling. De øvrige forslagene vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

2 Oppheving av to vilkår for å bli regnet som reell arbeidssøker – § 4-5 første ledd bokstav d, § 4-5 tredje ledd og § 4-20 andre og tredje ledd

2.1 Innledning

To vilkår for å få rett til dagpenger foreslås opphevet fordi de brukes lite og fordi det er ønskelig å avklare deres forhold til Europarådets kodeks for sosial sikkerhet.

For å være berettiget til dagpenger må medlemmet være reell arbeidssøker, jf. § 4-5 som lister opp hvilke vilkår som må være oppfylt. Departementet foreslår å oppheve to av disse vilkårene fastsatt i henholdsvis § 4-5 første ledd d og § 4-5 tredje ledd. § 4-5 første ledd d stiller krav om at en arbeidssøker skal være villig til å «skaffe seg inntekt ved selvstendig næringsvirksomhet» og § 4-5 tredje ledd stiller krav om at det «I særlige tilfelle kan det kreves at medlemmet er villig til å ta arbeid som er lavere lønnet enn dagpengene.»

§ 4-20 andre ledd fastsetter at retten til dagpenger kan falle bort i et tidsbegrenset tidsrom dersom et medlem som allerede mottar dagpenger uten rimelig grunn bl.a. unnlater å skaffe seg inntekt som «selvstendig næringsdrivende» i stønadsperioden. § 4-20 tredje ledd fastsetter at retten til dagpenger kan falle bort dersom et medlem som allerede mottar dagpenger unnlater å skaffe seg arbeid «selv om det aktuelle arbeidet er lavere lønnet enn dagpengene.»

2.2 Bakgrunn

Hensikten med de nevnte vilkårene om å skaffe seg inntekt ved selvstendig næringsvirksomhet eller i særlige tilfelle å ta arbeid som er lavere lønnet enn dagpengene, har først og fremst vært å støtte opp om dagpengeordningens arbeidsmarkedspolitiske funksjon ved å gi uttrykk for strenge krav til arbeidssøkernes søkeintensitet. Trygd skal være en subsidær løsning i forhold til arbeid.

Norge ratifiserte Europarådets kodeks for sosial sikkerhet i 1964. Den europeiske kodeks for sosial sikkerhet er en konvensjon som stiller krav til en viss standard i de ratifiserende landenes trygdesystemer. Landene som har ratifisert Den europeiske kodeks for sosial sikkerhet, rapporterer om etterlevelsen av den etter en fastsatt syklus. Rapportene eksamineres av en kontrollkomite i ILO som foruten ILOs egne konvensjoner, også overvåker enkelte av Europarådets konvensjoner.

Kontrollkomiteen har reist spørsmål om de nevnte kravene i folketrygdloven § 4-5 er i tråd med konvensjonen.

Departementet har derfor bedt Aetat opplyse hvordan disse vilkårene praktiseres og hvor mange som har mistet dagpengene i de senere årene på grunn av disse to vilkårene.

Aetat registrerer antall vedtak som omhandler tidsbegrenset bortfall av dagpenger, men måler ikke de to nevnte vilkårene særskilt. Disse vilkårene faller inn under kategorien bortfall av dagpenger av arbeidsrelaterte årsaker, i form av ikke å ta i mot et konkret arbeidstilbud eller ikke gjort for-

søk på å skaffe seg inntekt. I 2004 ble det fattet 933 vedtak om tidsbegrenset bortfall av arbeidsrelaterte årsaker. Dette utgjør 15 % av alle vedtak om tidsbegrenset bortfall i 2004. Av alle som fikk dagpenger i deler eller i hele året 2004, utgjør dette 0,5 %. Det reelle antallet vedtak om midlertidig stans i dagpengene av de to nevnte grunnene vil være langt mindre. Aetat har på grunnlag av en stikkprøve kommet til at antallet tilfeller ligger mellom null og to i hvert enkelt fylke i året. Aetat anser at disse to vilkårene i hovedsak har en forebyggende og retningsgivende effekt.

2.3 Departementets vurdering og forslag

Dagpenger under arbeidsløshet har et tosidig formål. Formålet er både å være en inntektssikring for det arbeidsledige medlemmet og å være et arbeidsmarkedspolitisk virkemiddel. Praksis tyder ikke på at medlemmer fratas dagpengene i strid med formålet om å være en inntektssikring for den arbeidsledige. De to vilkårene blir, som nevnt, sjelden eller aldri benyttet. På den annen side er det viktig at dagpengeordningen klart signaliserer krav om at arbeidsledige må søke arbeid, helt eller delvis. Også bestemmelsene om å skaffe seg inntekt ved selvstendig næringsvirksomhet og kravet om å ta arbeid som er lavere lønnet enn dagpengene, underbygger de aktivitetskrav som dagpengeordningen prinsipielt bør sette. Ikke minst kan slike aktivitetskrav avdekke ikke reelle arbeidssøkere.

Departementet vil allikevel tilrå at de to nevnte vilkår fjernes. Det er da lagt vekt på at spørsmålsstillingen om vilkårenes forhold til artikkel 20 i Den europeiske kodeks for sosial sikkerhet vil bli endelig avklart.

Det vises til § 4-5 og § 4-20 i lovforslaget.

2.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at lovendringen som opphever vilkårene, trer i kraft straks. Forslaget vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

3 Lovteknisk justering – folketrygdloven § 8-4 tredje ledd bokstav j

Folketrygdloven § 8-4 tredje ledd bokstav a til j likestiller visse lidelser og situasjoner med arbeidsuførhet på grunn av sykdom som nevnt i første ledd. I bokstav a til i brukes begrepet «vedkommende», mens i bokstav j brukes begrepet «medlemmet». Departementet foreslår å endre begrepet i bokstav j

fra «medlemmet» til «vedkommende», slik at samme begrep brukes i alle alternativene.

Endringen, som ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser, foreslås å tre i kraft straks.

4 Klargjøring av lovteksten i forhold til når svært alvorlig varig sykdom hos barnet kan gi rett til pleiepenger – folketrygdloven §§ 9-11, 9-12 og 9-15

4.1 Innledning

Pleiepenger kan tilstås til foreldre med omsorg for barn med svært alvorlig sykdom. I utgangspunktet skal det ikke utbetales pleiepenger ved varig pleiebehov hos barnet. Unntak gjelder imidlertid hvis sykdommen forverrer seg og kommer inn i en ustabil fase. Departementet mener det bør komme klarere frem i lovteksten når varig sykdom hos barnet kan gi rett til pleiepenger. Det er også foreslått at det sies klart i loven at foreldre med omsorg for barn med svært alvorlig progredierende sykdom kan ha en kontinuerlig rett til pleiepenger.

Departementet gjør oppmerksom på at det i Ot.prp. nr. 22 (2005-2006) foreslås at det skal kunne tilstås graderte pleiepenger.

4.2 Bakgrunn

Trygderetten har avsagt kjennelse 25. februar 2005 (nr. 04/03634) som innebærer at foreldre med omsorg for barn med svært alvorlig progredierende sykdom kan få en kontinuerlig rett til pleiepenger frem til barnet fyller 18 år. Praksis har vært at det bare kunne tilstås pleiepenger til foreldre med omsorg for barn med varige sykdommer i perioder hvor sykdommen må anses for ustabil og hvor sykdommen forverret seg. Trygderetten legger vekt på at det er vanskelig å skille ut perioder hvor en svært alvorlig progredierende sykdom er stabil eller er i en fase der den utvikler seg i negativ retning slik at situasjonen er ustabil. Dette innebærer etter rettens mening vanskelige skjønnsavgjørelser med fare for forskjellsbehandling. Kjennelsen er lagt til grunn for praktiseringen av regelverket.

4.3 Gjeldende rett, trygderettskjennelse nr. 04/03634 og betydning for praktisering av pleiepengeordningen

Pleiepenger kan tilstås til yrkesaktive foreldre med omsorg for barn under 18 år som har en livstruende eller annen svært alvorlig sykdom eller skade, jfr. folketrygdloven § 9-11. Videre kan det tilstås pleiepenger fra åttende dag når et barn

under 12 år er innlagt i helseinstitusjon og også etter at barnet er utskrevet fra helseinstitusjon, jf. folketrygdloven § 9-10. Det er et generelt vilkår at barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie.

Ytelsen beregnes etter de samme bestemmelsene som gjelder for beregning av sykepenger.

Etter folketrygdloven § 9-15 ytes pleiepenger etter §§ 9-10 og 9-11 så lenge det er nødvendig for behandling og rehabilitering av det enkelte barn. Bestemmelsen ble tatt inn i loven på bakgrunn av et forslag i Ot.prp. nr. 24 (1997–98). Det ble understreket i proposisjonen at pleiepenger ikke skal ytes for å dekke inntektstap som følge av varig pleiebehov hos barnet.

Trygdeetaten har fortolket vilkåret om behandling og rehabilitering til også å gjelde tilfeller hvor behandling og rehabilitering ikke nødvendigvis gjør barnet frisk, men hvor det er håp om at barnet kan bli litt bedre. I forhold til livstruende sykdommer hvor barnet etter all sannsynlighet vil dø, vil det kunne foreligge rett til pleiepenger selv om barnet ikke kan bli bedre. Det vil også kunne foreligge rett til pleiepenger i startfasen av en sykdom eller funksjonshemming, for at foreldrene skal få tid til å innstille seg på en ny livssituasjon.

Den aktuelle kjennelsen gjaldt et barn med Spielmeier-Vogt syndrom, en progredierende sykdom som fører til at barnet blir gradvis psykisk og fysisk redusert, mister etter hvert evnen til å kommunisere med omgivelsene, blir blind og rullestolbruker og helt pleietrengende. I kjennelsen uttales det at «Retten legger til grunn at pleiepenger kan ytes så lenge det er nødvendig for behandling og rehabilitering av det enkelte barn. Med behandling inkluderer retten i dette tilfellet lindrende tiltak eller rene pleietiltak som ikke nødvendigvis bedrer tilstanden som sådan, men virker positivt på pasientens helhetlige situasjon.»

Trygderetten understreker at varig pleiebehov hos barnet ikke gir rett til pleiepenger. Retten gir imidlertid uttrykk for at det i ustabile perioder hvor en sykdom forverrer seg foreligger rett til pleiepenger selv om sykdommen er varig. Denne forståelsen av bestemmelsen er i overensstemmelse med trygdeetatens praktisering. For alvorlig progredierende sykdommer er det imidlertid etter rettens mening vanskelig å trekke grensen mellom stabile faser og progredierende faser. Dette innebærer etter rettens mening at når slike progredierende sykdommer forverrer seg til et stadium hvor kravet om svært alvorlig sykdom må anses oppfylt, kan det foreligge en kontinuerlig rett til pleiepenger frem til barnet er 18 år. Denne forståelsen er lagt til grunn for praktiseringen av regelverket.

4.4 Forholdet mellom pleiepenger og forhøyet hjelpestønad

Barn og unge under 18 år som har et omfattende behov for tilsyn og pleie på grunn av en varig lidelse kan få forhøyet hjelpestønad. Det må foreligge et privat pleieforhold eller det må være slik at hjelpestønnen kan sette personen i stand til å etablere et slikt pleieforhold.

I utgangspunktet skal ikke pleiepenger tilstås ved varig pleiebehov hos barnet. Den aktuelle ytelsen er da hjelpestønad. Unntak gjelder når sykdommen forverrer seg og kommer inn i en kritisk fase. I slike perioder kan det foreligge rett til pleiepenger.

Bestemmelsene om pleiepenger utelukker ikke at det samtidig kan utbetales hjelpestønad. Tilsvarende har ikke hjelpestønadsbestemmelsene noen samordningsbestemmelse når familien også mottar pleiepenger. Det er dermed ikke utelukket at en familie kan motta begge ytelser i forhold til pleie og omsorgsbehov hos samme barn. Det mest aktuelle tilfelle hvor det kan være perioder hvor en familie både mottar hjelpestønad og pleiepenger er når barnet i utgangspunktet er blitt berettiget til hjelpestønad og sykdommen senere forverrer seg og kommer inn i en ustabil fase. I slike perioder kan det foreligge rett til begge ytelser. Når svært alvorlig progredierende sykdom gir en stabil rett til pleiepenger vil det bare kunne være aktuelt å tilstå hjelpestønad til barnet dersom hjelpebehovet er ekstra stort.

4.5 Departementets vurdering og forslag til klargjøring i loven

Etter trygdeetatens tidligere praksis gir svært alvorlig varig sykdom hos barnet rett til pleiepenger når sykdommen kommer inn i en mer ustabil periode. Den aktuelle trygderettskjennelsen innebærer en utvidelse av retten til pleiepenger til foreldre med omsorg for barn med svært alvorlig progredierende sykdom fordi det kan foreligge sammenhengende rett til pleiepenger fra sykdommen blir svært alvorlig. Det er, som fremhevet av retten, vanskelig å skille ut perioder hvor en svært alvorlig progredierende sykdom er i en livstruende og kritisk fase og når sykdommen har stabilisert seg. Dette er vanskelige skønnsavgjørelser med fare for forskjellsbehandling. Foreldrene blir utsatt for nye utfordringer når sykdommen forverrer seg. Det er videre svært vanskelig for barnet å oppleve å stadig bli dårligere. Ved en mer stabil funksjonshemming/sykdom hos barnet kan foreldrene etter hvert få etablert tilsyns- og avlastningsordninger.

Departementet viderefører Trygderettens forståelse av regelverket, men mener at lovteksten i §

9-11 bør gjøres klarere i forhold til når en svært alvorlig varig sykdom kan gi rett til pleiepenger. Herunder bør det gå klart frem i lovteksten at svært alvorlig progredierende sykdom hos barnet gir rett til pleiepenger.

Regelverket har ingen tidsbegrensning på stønadperioden for pleiepenger. Begrensningen i stønadstid i loven følger av inngangsvilkårene om:

1. Svært alvorlig eller livstruende sykdom,
2. behov for kontinuerlig tilsyn og pleie,
3. vilkåret om at stønaden kan utbetales så lenge det er nødvendig for behandling og rehabilitering av det enkelte barn.

Det fremgår av forarbeidene i Ot.prp. nr. 24 (1997–98) at vilkåret om behandling og rehabilitering i § 9-15 innebærer en avgrensning mot varig sykdom. Kan barnet rehabiliteres tilsier dette at sykdommen ikke er varig. I praksis har vilkåret vært liberalt praktisert. Det kreves bare at det er håp om at barnet blir bedre. Den aktuelle kjennelsen innebærer at vilkåret ikke har noe selvstendig innhold i forhold til vilkåret om kontinuerlig tilsyn og pleie i tilfeller med svært alvorlig progredierende sykdom. Vilket er dermed lite egnet til å avgrense stønadperioden når barnet lider av svært alvorlig og varig sykdom.

Det foreslås at kriteriet om behandling og rehabilitering tas ut av loven. For å avgrense retten til pleiepenger ved varig sykdom, foreslås at det tas inn et vilkår i § 9-11 om at sykdommen er i en ustabil fase. Samtidig foreslås det å ta inn i lovteksten at svært alvorlig progredierende sykdom gir rett til pleiepenger.

Sykdomsvilkåret i § 9-10 er mindre strengt. Det avgjørende er at barnet har vært innlagt i helseinstitusjon. Stønadperioden når barnet kommer hjem er begrenset av vilkåret om behov for kontinuerlig tilsyn og pleie. Etter forslag til endring i lovteksten i § 9-11 vil stønadperioden begrense seg til mer ustabile og kritiske faser av sykdommen. Departementet mener at vilkåret om kontinuerlig tilsyn og pleie er tilstrekkelig til å sikre at stønadstiden ikke blir lenger i forhold til mindre alvorlige sykdommer og foreslår ingen endring i § 9-10. Mindre alvorlige sykdommer antas ikke å kreve kontinuerlig tilsyn og pleie over lengre tid.

Som en konsekvens av at vilkåret om behandling og rehabilitering tas ut av § 9-15 mener departementet det vil virke ryddigere om bestemmelsene om begrenning av stønadstid i forhold til pleiepenger for pleie av en nær pårørende i § 9-15 andre ledd flyttes til § 9-12 som omhandler denne stønaden. Bestemmelsen om stønadstiden for opplæringspenger i § 9-15 tredje ledd har ingen selv-

stendig betydning. Stønaden utbetales så lenge vilkårene i § 9-13 er oppfylt. Bestemmelsen flyttes derfor ikke til § 9-13.

Det vises til § 9-11 nytt andre ledd i lovforslaget. Bestemmelsene i § 9-15 første og tredje ledd er opphevet og bestemmelsene i andre ledd er flyttet til § 9-12.

5 Krav til å utarbeide oppfølgingsplan og krav til mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad om å medvirke til det – folketrygdloven §§ 10-8 og 12-9

5.1 Innledning

Personer som mottar rehabiliteringspenger eller tidsbegrenset uførestønad skal i stønadperioden få oppfølging med sikte på å komme tilbake til arbeidslivet. Ifølge Rikstrygdeverkets retningslinjer skal trygdeetaten utarbeide en individuell oppfølgingsplan i slike saker. Departementet foreslår at trygdeetatens plikt til å utarbeide en individuell oppfølgingsplan i samarbeid med stønadsmottakeren lovfestes. Samtidig foreslås at stønadsmottakeren har plikt til å medvirke i utarbeidelsen og oppfølgingen av planen. Dersom stønadsmottakeren uten rimelig grunn unnlater slik medvirkning foreslås at stønaden kan bortfalle.

5.2 Bakgrunn. Gjeldende rett

Lovendringene innenfor de helserelaterte trygdeytelsene har i de senere årene vært utformet med sikte på å fremme aktivitet fremfor passivitet. Fra 1. januar 2004 ble rehabiliteringspengeperioden tidsbegrenset til to år med unntak av ved meget alvorlige sykdommer og skader. Samtidig ble det innført en plikt til å vurdere behovet for yrkesrettet attføring så tidlig som mulig i sykepengefasen, og igjen etter seks måneder med rehabiliteringspenger, jf Ot.prp. nr. 10 (2003–2004). Tidsbegrenset uførestønad ble innført fra samme tidspunkt og hadde som formål at flest mulig gjennom oppfølging i stønadperioden skulle kunne komme tilbake i arbeid på heltid eller deltid, jf. Ot.prp. nr. 102 (2001–2002).

Fra 1. juli 2004 ble det innført en aktivitetsplikt i sykepengeordningen senest innen åtte uker, unntatt når medisinske grunner er klart til hinder for det. Arbeidstakere har etter arbeidsmiljøloven plikt til å medvirke til at arbeidsgiveren utarbeider en oppfølgingsplan. Ifølge folketrygdloven

har den sykmeldte plikt til å bidra til at funksjonsevnen blir utprøvd. Hvis vedkommende uten rimelig grunn nekter å ta i mot tilbud om behandling, rehabilitering, tilrettelegging av arbeid og arbeidsutprøving eller yrkesrettet attføring, kan retten til sykepenger falle bort, jf. folketrygdloven § 8-8.

Ved innføringen av tidsbegrensningen for rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad var det en forutsetning at stønadmottakere skulle få oppfølging fra trygdeetatens side med sikte på å komme tilbake i arbeid. Ifølge administrative retningslinjer fra Rikstrygdeverket skal det utarbeides individuelle oppfølgingsplaner for mottakere av både rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad.

5.3 Departementets vurdering og forslag

Tidsbegrensningen av stønadsperioden for rehabiliteringspenger gjør det nødvendig med tett og god oppfølging slik at nødvendige behandlings-, rehabiliterings- og avklaringstiltak kan settes i verk og gjennomføres i løpet av en samlet stønadsperiode på maksimalt tre år (et år med sykepenger og to år med rehabiliteringspenger). Utarbeidelse av en oppfølgingsplan, der det fremgår hva som er målet med behandlingen/rehabiliteringen, og hvilke tiltak som må settes inn for å nå disse målene, vil gjøre det enklere å følge opp den enkelte. Planen vil også gjøre det tydeligere hva som er de enkelte aktørers ansvar og hva stønadmottakeren selv må bidra med.

Oppfølging er også et nødvendig virkemiddel dersom målsettingen med tidsbegrenset uførestønad skal kunne realiseres, dvs. at vedkommende til tross for uførheten etter en tid kan vende tilbake til arbeidslivet. I Ot.prp. nr. 102 (2001–2002) punkt 7.1 anføres blant annet:

«Den enkelte vil allerede ved innvilgelse være forberedt på at det forventes aktivitet og innsats fra vedkommendes side med henblikk på å komme tilbake til arbeidslivet».

Videre sies det i punkt 7.3.2:

«Det forutsettes et oppfølgingsopplegg i regi av trygdeetaten, eventuelt i samarbeid med Aetat eller rehabiliteringsansvarlig i kommunen og/eller sosialetaten. Oppfølgingen kan bestå i oppfølgingssamtaler, deltagelse i nettverks- og aktivitetsgrupper mv.»

Trygdeetatens erfaring med tidsbegrenset uførestønad så langt er at enkelte stønadmottakere motsetter seg aktiv oppfølging, for eksempel å møte til oppfølgingssamtale på trygdekontoret.

Hvis mottakeren motsetter seg aktiv oppfølging i den perioden tidsbegrenset uførestønad innvilges for, vil dette åpenbart svekke muligheten for gjennntreden i arbeidslivet.

I folketrygdloven § 21-8 har man en generell bestemmelse om at krav om ytelse som gis på grunn av sykdom, kan avslås, og en innvilget ytelse kan holdes tilbake eller stanses dersom medlemmet uten rimelig grunn nekter å ta imot tilbud om behandling, rehabilitering eller yrkesrettet attføring. I § 10-8 om rehabiliteringspenger har man en tilsvarende bestemmelse om at retten til rehabiliteringspenger i slike tilfelle kan falle bort. I folketrygdlovens kapittel om sykepenger har man en egen bestemmelse om medlemmets medvirkning for at hensiktsmessige tiltak for å tilrettelegge arbeidet og utprøving av funksjonsevnen blir utredet og iverksatt med en tilsvarende sanksjonsbestemmelse, jf. § 8-8.

Departementet foreslår at det gis en bestemmelse om plikt for medlemmet til å medvirke til at det skal utarbeides en oppfølgingsplan for mottakere av både rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Planen skal utarbeides av trygdeetaten i samarbeid med stønadmottakeren. Det er viktig at personens muligheter og ressurser og hvilke tiltak som kan settes i verk for å bedre funksjonsevnen kommer frem i planen. Det forutsettes at stønadmottakeren medvirker i oppfølgingen av oppfølgingsplanen.

Dersom stønadmottakeren uten rimelig grunn motsetter seg å medvirke til utarbeidelsen og oppfølgingen av en individuell oppfølgingsplan, nekter å ta i mot tilbud om behandling, rehabilitering og utprøving av funksjonsevnen, foreslås at retten til stønad skal kunne falle bort.

Det vises til §§ 10-8 og 12-9 i lovforslaget.

5.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2006. Forslaget antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

6 Lovteknisk justering – folketrygdloven § 11-18 tredje ledd

Paragrafen viser til «sysselsettingsloven kapittel III.»

Lov om tiltak til å fremme sysselsetting (sysselsettingsloven) av 27. juni 1947 nr. 9 er opphevet, og ble fra 1. juli 2005 avløst av Lov om arbeidsmar-

kedstjenester (arbeidsmarkedsloven) av 10. desember 2004.

Henvisningen i folketrygdloven § 11-18 siste ledd foreslås endret til «arbeidsmarkedsloven kapittel 5.»

7 Utvidet rett til hvilende pensjon for uførepensjonister som prøver seg i arbeid – folketrygdloven § 12-12 tredje ledd

7.1 Innledning

For å gjøre det lettere for uførepensjonister å etablere seg i arbeidslivet, foreslår departementet at retten til hvilende pensjon ved lønnet arbeidsforsøk utvides fra tre til fem år. Uførepensjonister som er over 60 år når de begynner i arbeid, foreslås å få beholde retten til å få tilbake uførepensjonen i perioden fram til overgang til alderspensjon.

7.2 Bakgrunn. Gjeldende rett

Uførepensjonister som prøver seg i arbeid har siden 1997 hatt en hvilende pensjonsrett i inntil tre år (tidligere ett år) som innebærer at de i løpet av en treårsperiode vil få tilbake pensjonen dersom arbeidsforsøket ikke lykkes. Mottakere av tidsbegrenset uførestønad har en tilsvarende rett for den perioden som de er innvilget stønad.

Trygdeetaten og Aetat har siden 2001 samarbeidet om å få uførepensjonister tilbake i arbeid. Agderforskning har evaluert etatenes innsats. Evalueringsrapporten peker på at en av årsakene til at ikke flere uførepensjonister kommer tilbake i arbeid på varig basis, til tross for stor motivasjon, kan være at uførepensjonister er redde for å gi slipp på den tryggheten som trygden gir. Uførepensjonistene foretar ofte en risikovurdering der trygghet veier tyngre enn usikkerhet i forhold til framtidig arbeids-evne. Mange uførepensjonister er redde for at de ikke skal kunne fortsette i arbeid fram til de blir alderspensjonister og ønsker ikke å komme i den situasjon at de må søke om uførepensjon på nytt. På denne bakgrunn antydes det i evalueringsrapporten at perioden med hvilende pensjonsrett er for kort.

Rikstrygdeverket har på bakgrunn av tilbake-meldinger fra trygdeetaten tatt opp spørsmålet om å utvide frysperioden til fem år. Rikstrygdeverket har blant annet begrunnet dette med at mange av de som forsøker seg i arbeid ikke får fast ansettelse, og at tidligere uføre er de første som vil måtte gå i forbindelse med innskrenkninger på arbeidsplassene. Mange uføre vil i slike situasjoner kunne

ha problemer med å skaffe seg nytt arbeid. Rikstrygdeverket har også observert en tendens til at enkelte går tilbake på full pensjon like før utløpet av dagens treårsperiode.

7.3 Departementets vurdering og forslag

Etter departementets vurdering vil en forlengelse av retten til hvilende pensjon være et tiltak som motiverer uførepensjonister til å komme tilbake i arbeid og som medvirker til at tidligere uføre får mer tid til å etablere seg i arbeidslivet. Departementet foreslår å utvide perioden som uførepensjonister har rett til hvilende pensjon fra tre til fem år. Når tidligere uførepensjonister faller ut av arbeid etter mer enn fem år i arbeidslivet, bør fortsatt retten til uførepensjon (hel eller gradert) vurderes på nytt. Departementet antar at i disse tilfellene vil årsaken til at det søkes om uførepensjon på nytt ofte være at helsetilstanden har blitt forverret, slik at mange vil ha krav på uførepensjon. Uførepensjonister som begynner i arbeid når de er over 60 år, bør uansett kunne få tilbake uførepensjonen i perioden fram til overgang til alderspensjon. Det foreslås ikke endringer i rettighetene til mottakere av tidsbegrenset uførestønad.

7.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringen trer i kraft 1. januar 2006 og gis virkning for løpende tilfeller. Forslaget har ikke administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning.

8 Avvikling av ordningen med et rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker – lov av 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til 1) lov om krigspensjonering for militær-personer av 13. desember 1946 og 2) lov om krigspensjonering for hjemme-styrkepersonell og sivilpersoner av 13. desember 1946

8.1 Innledning

Et rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker har som hovedoppgave å gi Rikstrygdeverket råd i visse typer krigspensjoneringssaker. Departementet foreslår at ordningen med et slikt utvalg blir avviklet fra 1. januar 2006, og at Rikstrygdeverket avgjør sakene etter den praksis som utvalget har fulgt.

8.2 Bakgrunn

De opprinnelige lovene om krigspensjonering (hovedlovene), som ble vedtatt 13. desember 1946, består av en lov for militærpersoner og en for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner. Disse lovene er uføretrygdlover, og har bl.a. som vilkår at det foreligger årsakssammenheng mellom en krigsskade/krigsulykke og senere helsesvekkelse eller uførhet.

I 1968 ble krigspensjoneringslovene supplert med en tilleggslov som på flere punkter skilte seg ut fra de eldre lovene. Dette gjelder for det første ved at kravet til årsakssammenheng mellom skaden/ulykken og senere helsesvikt ble endret. Det ble bestemt at ytelser etter denne loven kunne gis med mindre det var åpenbart at det ikke var sammenheng mellom tapet av ervervsevne og krigstjenesten/fangenskapet. For det andre omfatter loven bare bestemte grupper av krigsdeltakere, nemlig personer som hadde gjort en aktiv innsats i krigen eller motstandskampen, krigsseilere og personer som hadde sittet i fiendtlig fangenskap på grunn av deltakelse i motstandsarbeid, som gisler eller på grunn av sin rase. Loven inneholder bl.a. vilkår om deltakelse i «aktiv krigstjeneste» over et visst tidsrom, og krever at deltakelsen må ha medført «usedvanlig hard påkjenning».

På bakgrunn av disse kriteriene ble det vedtatt å opprette et rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker sammensatt av representanter med innsikt i de ulike sektorer av motstandskampen, og at det blant disse skulle være en lege og en jurist. Det vises til Ot. prp. nr. 3 (1967-68) der Sosialdepartementet bl.a. anførte:

«Departementet vil foreslå at det utvirkes lov-hjemmel for oppnevning av et utvalg av denne art, med fem medlemmer. Utvalget vil komme til å få stor innflytelse på behandlingen av sakene etter tilleggsloven. Dets medlemmer vil derfor ha et særlig ansvar under utførelsen av sine verv.»

Sosialdepartementet fastsatte også «Regler om virksomheten i det rådgivende utvalg for Rikstrygdeverket i krigspensjoneringssaker» 20. april 1968 i medhold av tilleggsloven § 5 fjerde ledd.

Det rådgivende utvalg har som hovedoppgave å gi Rikstrygdeverket råd om hvorvidt lovens krav med hensyn til krigstjenestens art, varighet og påkjenninger er oppfylt. Dessuten er det utvalgets oppgave å uttale seg om grunnlaget for dispensasjon fra kravene til tjenestetid og statsborgerskap. Disse tilråkningene gjelder i all hovedsak nye søknader om krigspensjon. I tillegg er det utvalgets oppgave å vurdere om det er åpenbart at uførheten

eller sykdommen ikke har sammenheng med tjenesten eller fangenskapet under krigen. Denne vurderingen gjelder ikke bare nye søknader, men først og fremst søknader om medisinsk stønad i saker som allerede er godkjent.

8.3 Departementets vurdering og forslag

Tallet på nye søknader om krigspensjon er nå meget lavt, og vil etter alt å dømme fortsette å synke. Det vil neppe dreie seg om mer enn fem til ti nye saker per år. I tillegg kommer det inn enkelte søknader om gjenopptak eller ny vurdering.

Størsteparten av de sakene som er kommet inn til Rikstrygdeverket i de senere årene, gjelder stønad til medisinsk behandling. Enkelte av disse sakene er av en slik art at de blir forelagt utvalget for vurdering i relasjon til tilleggslovens årsakskriterium. Praktisk talt alle utgifter til medisinsk behandling dekkes etter denne loven, med mindre det er åpenbart at det ikke kan være sammenheng mellom behandlingen og krigsskaden/krigspåkjenningene. Saker som Rikstrygdeverket selv finner å kunne godta, blir i henhold til lovens § 5 annet ledd ikke forelagt utvalget.

I forarbeidene til tilleggsloven ble det bl.a. anført at praktiseringen av loven ville bli utformet på grunnlag av den kasuistikk som etter hvert ville fremkomme gjennom behandlingen i utvalget. I løpet av de årene utvalget har vært i funksjon, har det således utkrySTALLISERT seg en fast forvaltningspraksis innenfor de aktuelle områdene. Utvalget har for øvrig gradvis delegert deler av sin «myndighet» til Rikstrygdeverket. Det gjelder bl.a. vurderingen av årsakskriteriet «åpenbart uten sammenheng» for visse sykdommers vedkommende.

Det nåværende utvalget, som ble oppnevnt høsten 2003, har en fungeringsperiode fram til utgangen av 2005. Medlemmene vil på det tidspunkt mandatet utløper, ha en gjennomsnittsalder på 81 år. I de senere årene har det vist seg vanskelig å få oppnevnt nye medlemmer etter dem som av ulike årsaker har sluttet eller som ikke har ønsket å bli gjenoppnevnt. Departementet antar at problemene med å finne nye medlemmer som både har relevant kompetanse og personlig krigserfaring, etter hvert vil bli ytterligere forsterket.

I et høringsbrev av 1. april 2005 bad departementet om merknader til et forslag om å avvikle ordningen med et rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker fra 1. januar 2006. Høringsinstanser var: Det rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker, Rikstrygdeverket, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet,

Helse- og omsorgsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Moderniseringsdepartementet, Den norske lægeforening, Krigsinvalidforbundet, Norsk Sjømannsforbund og Pensjonstrygden for sjømenn. Ingen av høringsinstansene har innvendinger til forslaget om å avvikle Det rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker fra 1. januar 2006.

På denne bakgrunn foreslår departementet at bestemmelsene om et rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker oppheves fra 1. januar 2006.

Det vises til lovforslaget, lov 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til krigspensjoneringslovene § 5.

Departementet legger til grunn at Rikstrygdeverket opprettholder sin krigshistoriske, juridiske og medisinske kompetanse innenfor de lovområdene der utvalget har hatt sin rådgivningsfunksjon.

8.4 Ikraftttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2006, og at utvalget avvikles fra samme tidspunkt.

Avvikling av Det rådgivende utvalg i krigspensjoneringssaker vil innebære en administrativ forenkling. Avviklingen vil ikke ha noen økonomiske konsekvenser av betydning.

9 Justeringer i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg - reglene om utenlandsopphold mv.

Det foreslås her endringer i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg. Endringene omfatter presiseringer i reglene i § 4 om tillatte utenlandsopphold og reglene i § 21 om kontroll med utenlandsopphold. I tillegg foreslås etablert en ordning i § 13, slik at for meget utbetalte ytelser under utenlandsopphold avregnes krone for krone mot ytelsene i en ny stønadsperiode.

9.1 Innledning

Lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg tar sikte på å garantere en minste samlet inntekt for personer som har fylt 67 år, men som har for kort botid i Norge til å få fulle ytelser fra folketrygden.

Maksimal ytelse fra ordningen vil normalt svare til minstepensjon. Stønad etter loven er prøvd mot stønadstakerens inntekt, og unntaksvis

kan det også tas hensyn til formue. Det er en forutsetning for ytelser etter loven at vedkommende har lovlig adgang til fast bosetting i Norge. Utenlandsopphold kan ikke overstige tre måneder per kalenderår. Stønad gis for inntil 12 måneder om gangen, og søknad om ytelser eller forlengede ytelser må settes fram ved personlig frammøte på trygdekontoret.

Om ordningen vises for øvrig til Ot.prp. nr. 14 og Innst. O. nr. 56, begge for 2004–2005. Det er forutsatt at ordningen skal tre i kraft 1. januar 2006.

Under den administrative forberedelsen av den supplerende stønadsordningen er det lagt særlig vekt på mulighetene for effektiv kontroll med reglene om utenlandsopphold. Arbeidet med detaljutforming av rundskriv og valg av løsninger ved den konkrete anvendelsen av de vedtatte lovbestemmelsene har vist at visse justeringer/presiseringer vil kunne gjøre ordningen enklere å håndtere i praksis. Forslagene i det følgende tar sikte på dette.

9.2 De vedtatte lovbestemmelsene

Etter loven § 4 faller retten til supplerende stønad bort når en person oppholder seg i utlandet i mer enn tre måneder i sammenheng, eller i mer enn tre måneder i alt i et kalenderår. Når disse grensene overstiges, medfører loven at all stønad i utlandet er utbetalt i strid med reglene. Dersom oppholdet varer en dag utover de tillatte tre månedene, blir også de forutgående tre månedene regelstridige. Det er i denne sammenhengen likegyldig om utenlandsoppholdet består av ett sammenhengende opphold eller flere opphold spredt over stønadsperioden. Bortfallet av stønadsretten gjelder også når stønadstakeren melder fra om utenlandsoppholdet slik at stønaden blir stoppet til riktig tid.

Virkningene av et utenlandsopphold utover lovens grenser blir for det første at en ny stønadsperiode tar til å løpe når stønadstakeren vender tilbake til Norge (forutsatt at det søkes om stønad, og forutsatt at vilkårene for supplerende stønad fortsatt er oppfylt). Det reiser seg videre spørsmål om å kreve for meget utbetalt stønad tilbake etter loven § 13.

Med henblikk på kontroll av reglene om utenlandsopphold, kan departementet ifølge loven § 21 andre ledd gi forskrift om at vedkommende skal møte personlig på trygdekontoret inntil to ganger i året (i tillegg til frammøte i forbindelse med søknad) og vise pass eller annet reisedokument. Slik frammøteplikt bør i tilfelle omfatte både stønadstakeren selv og ektefelle/samboer/registrert partner. I praksis vil frammøteplikten ved nærmere

bestemmelse i forskriften kunne begrenses til ektefelle mv. under 67 år. Etter loven § 5 fjerde ledd vil utenlandsopphold for sistnevnte kunne påvirke retten til supplerende stønad ved at retten til å få en høyere ytelse på grunn av forsørgelse eventuelt faller bort. Det er derfor behov for de samme kontrolltiltak som i forhold til stønadstakeren selv.

9.3 Aktuelle endringer og presiseringer

Angivelsen av tillatte utenlandsopphold i måneder har vist seg å reise visse tolkningsspørsmål, for eksempel om et fravær på 15 dager i en måned skal regnes som en hel «utenlandsmåned». Rikstrygdeverket mener at det vil gi en mer håndterbar ordning dersom det tillatte utenlandsoppholdet settes lik 90 dager. Man kan da begrense seg til å telle dagene. Rikstrygdeverket ønsker videre at tillatte utenlandsopphold skal være tillatte utenlandsopphold innenfor den enkelte stønadsperiode på 12 måneder, i stedet for i løpet av kalenderåret som i nåværende lovtekst. Departementet er enig i disse justeringene og foreslår tilsvarende endringer i loven § 4.

Som nevnt vil det kunne reageres på for lange utenlandsopphold ved en tilbakekrevingssak etter loven § 13. Tilbakekreving forutsetter at vedkommende forsto eller burde ha forstått at utenlandsoppholdet var regelstridig. Vilkåret vil ikke alltid kunne anses å være oppfylt, og tilbakekreving vil i beste fall være en tidkrevende prosess. Det dreier seg om personer med inntekt på et så lavt nivå at tilbakekreving vanskeliggjøres. Dersom vedkommende fortsetter som stønadstaker, vil for meget utbetalt kunne avregnes i framtidig ytelse med inn-til 10 prosent av månedsbeløpet.

Som nevnt vil ytelser kunne tilstås på nytt umiddelbart etter for lange utenlandsopphold. Resultatet vil derfor kunne bli at den supplerende stønadsordningen finansierer utenlandsopphold uten andre konsekvenser enn eventuell tilbakekreving over svært lang tid. Dette vil kunne føre til misbruk av ordningen gjennom gjentatte lengre utenlandsopphold, og oppfordringen til å melde fra om for lange utenlandsopphold blir svært liten.

Departementet har i samråd med Rikstrygdeverket vurdert ulike løsninger med henblikk på en effektiv reaksjon mot misbruk som beskrevet ovenfor. Et vesentlig hensyn i den forbindelse er å unngå at den som lojalt følger reglene og melder fra om sine utenlandsopphold med derav følgende stopp av stønaden, kommer dårligere ut enn den

som er for lenge i utlandet uten å si fra og får ytelsen uavkortet. *Departementet foreslår at for meget utbetalt supplerende stønad i utlandet skal avregnes krone for krone mot ytelsene i en eventuell ny stønadsperiode ved tilføyelse av et nytt fjerde ledd i loven § 13.* Det vises til lovforslaget.

Som nevnt forutsettes departementet å gi forskrift om personlig oppmøte på trygdekontoret for å kontrollere om reglene om utenlandsopphold overholdes. Loven omtaler direkte bare frammøte for stønadstakeren selv, men ettersom oppholdsstedet for ektefelle/samboer/registrert partner kan ha direkte betydning for størrelsen av stønaden, bør også slike personer ha frammøteplikt. Departementet antar som tidligere nevnt at loven gir hjemmel for å fastsette dette i forskrift. Rikstrygdeverket finner likevel at det i praksis vil kunne være hensiktsmessig at frammøteplikten for ektefelle mv. går direkte fram av loven, slik at man unngår tvil og diskusjoner på dette punktet. *Departementet foreslår på denne bakgrunn at loven § 21 andre ledd suppleres for å gjøre det klart at også ektefelle/samboer/registrert partner kan pålegges plikt til frammøte på trygdekontoret når sistnevntes oppholdssted har betydning for utmålingen av supplerende stønad til stønadstakeren.* I praksis vil dette bare gjelde tilfelle der ektefellen mv. er under 67 år (se loven § 5 fjerde ledd). Det vises til lovforslaget.

9.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringene i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg foreslås å tre i kraft 1. januar 2006.

Hensikten med de foreslåtte presiseringer og suppleringer av loven er å gjøre reglene om utenlandsopphold enklere å håndtere i praksis. Forholdene legges til rette for å unngå merarbeid i forbindelse med kontroll og eventuell tilbakekreving av for meget utbetalt stønad i utlandet. Den foreslåtte avregningsordningen vil her være av særlig betydning. Avregningsordningen vil også i noen utstrekning redusere de løpende utgiftene til supplerende stønad, men vil på den annen side kunne føre til økte utgifter til sosialhjelp. Det er imidlertid ikke mulig å tallfeste disse virkningene, som dessuten ventelig vil avta over tid som følge av det insitamentet stønadstakerne får til å melde fra om sine utenlandsopphold og lengden av dem. Endringene antas ikke å gi grunn til budsjettmessige justeringer.

10 Merknader til de enkelte paragrafer

10.1 Endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd

Til § 4-5 første ledd bokstav d

Kravet om at medlemmet for å være berettiget til dagpenger under arbeidsløshet skal være pliktig til å skaffe seg inntekt ved selvstendig næringsvirksomhet foreslås opphevet. Det vises til punkt 2.

Til § 4-5 første ledd bokstav e blir bokstav d

Endringen er en konsekvens av opphevelsen av § 4-5 første ledd bokstav d. Det vises til punkt 2.

Til § 4-5 tredje ledd

Kravet om at medlemmet for å være berettiget til dagpenger må være villig til å ta arbeid som er lavere lønnet enn dagpengene foreslås opphevet. Det vises til punkt 2.

Til § 4-20 annet ledd

Kravet om at dagpengene kan falle bort i et begrenset tidsrom for medlem som mottar dagpenger dersom medlemmet uten rimelig grunn unnlater å skaffe seg arbeid som selvstendig næringsdrivende oppheves. Det vises til punkt 2.

Til § 4-20 tredje ledd

Kravet om at dagpengene kan falle bort i et begrenset tidsrom for medlem som mottar dagpenger dersom medlemmet unnlater å skaffe seg arbeid selv om det aktuelle arbeidet er lavere lønnet enn dagpengene oppheves. Det vises til punkt 2.

Til § 8-4 tredje ledd bokstav j

Det er ikke gjort materielle endringer i bestemmelsen. Endringen er en lovteknisk justering for å få konsekvent begrepsbruk i alternativene i bokstav a til j. Det vises til punkt 3.

Til § 9-11 nytt andre ledd

Hensikten med å ta inn et nytt andre ledd er å la det gå klart frem i lovteksten at det kan utbetales pleiepenger til foreldre med omsorg for svært alvorlig syke barn i perioder, når sykdommen forverrer seg og kommer inn i en ustabil fase. For svært alvorlig progredierende lidelser anses sykdommen å være i en kontinuerlig ustabil fase og pleiepenger kan utbetales kontinuerlig. Det vises til punkt 4.

Til §§ 9-12, 9-13 og 9-15

Bestemmelsen i § 9-15 er opphevet. Vilåret om nødvendig behandling og rehabilitering i § 9-15 første ledd anses ikke å ha noe selvstendig innhold og er tatt ut. Vilåret er erstattet med en begrensning av stønadsretten til perioder hvor sykdommen forverrer seg og er i en ustabil fase, se forslag til § 9-11 nytt andre ledd. Bestemmelsen om stønadstid for pleiepenger for pleie av nære pårørende i § 9-15 andre ledd er flyttet til § 9-12 som omhandler inngangsvilkårene for denne ytelsen. Bestemmelsen om stønadstiden for opplæringspenger i § 9-15 tredje ledd har ingen selvstendig betydning. Stønden utbetales så lenge vilkårene i § 9-13 er oppfylt. Bestemmelsen er derfor ikke flyttet til § 9-13. Det vises til punkt 4.

Til § 10-8 andre ledd femte og sjette punktum

Bestemmelsen gjelder vilkår for rehabiliteringspenger. Nytt andre ledd femte og sjette punktum lovfester trygdeetatens plikt til å utarbeide en individuell oppfølgingsplan i slike saker. Samtidig lovfestes stønadsmottakerens plikt til å medvirke i utarbeidelsen og oppfølgingen av planen, og at stønaden kan bortfalle dersom stønadsmottakeren uten rimelig grunn unnlater slik medvirkning. Det vises til punkt 5.

Til § 11-18 tredje ledd

Paragrafen viser til «sysselsettingsloven kapittel III.»

Lov om tiltak til å fremme sysselsetting (sysselsettingsloven) av 27. juni 1947 nr. 9 er opphevet, og ble fra 1. juli 2005 avløst av Lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven) av 10. desember 2004.

Henvisningen i folketrygdloven § 11-18 siste ledd foreslås endret til «arbeidsmarkedsloven kapittel 5.» Det vises til punkt 6.

Til § 12-9 andre ledd

Bestemmelsen gjelder vilkår for tidsbegrenset uførestønad. Nytt andre ledd lovfester trygdeetatens plikt til å utarbeide en individuell oppfølgingsplan i slike saker. Samtidig lovfestes stønadsmottakerens plikt til å medvirke i utarbeidelsen og oppfølgingen av planen, og at stønaden kan bortfalle dersom stønadsmottakeren uten rimelig grunn unnlater slik medvirkning. Det vises til punkt 5.

Til § 12-12 tredje ledd bokstav b

Bestemmelsen regulerer hvor lenge retten til hvilende uførepensjon består. Endringen utvider perioden med rett til hvilende pensjon fra tre til fem år,

og frem til fylte 67 år for uførepensjonister som er over 60 år når uførepensjonen reduseres eller faller bort. Det vises til punkt 7.

10.2 Endringer i lov 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til krigspensjoneringslovene av 1946

Til § 5

Det foreslås at ordningen med et rådgivende utvalg i krigspensjoningssaker avvikles fra 1. januar 2006. Det vises til punkt 8.

10.3 Endringer i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg

Til § 4

Endringene innebærer at tillatte utenlandsopphold defineres som «90 dager» i stedet for «tre måneder» som i nåværende lovtekst. Videre defineres tillatte utenlandsopphold som tillatte utenlandsopphold innenfor den enkelte stønadsperiode på 12 måneder i stedet for innenfor kalenderåret. Det vises til punkt 9.

Til § 13 nytt fjerde ledd

Forslaget til nytt fjerde ledd i § 13 innebærer at for meget utbetalte ytelser under utenlandsopphold kan avregnes krone for krone mot ytelsene i en eventuell ny stønadsperiode. Dette skal gjelde uten hensyn til om det kan påvises at stønadstakeren

forsto eller burde ha forstått at utenlandsoppholdet var i strid med reglene. Hensikten er å motvirke utnyttning av reglene gjennom gjentatte lange utenlandsopphold. Uten en avregningsordning ville reaksjonen mot for lange utenlandsopphold måtte begrense seg til eventuell tilbakekreving over lang tid, dvs. en lite effektiv reaksjon. Det vises til punkt 9.

Til § 21 andre ledd

Endringen innebærer at det presiseres i loven at plikt til frammøte på trygdekontoen i kontrolløye-med omfatter også ektefelle/samboer/registrert partner, idet disse personenes utenlandsopphold vil kunne påvirke utmålingen av supplerende stønad. I lovteksten nevnes imidlertid bare «ektemaken», idet «ektemake» ifølge loven § 2 andre ledd omfatter også samboere og registrerte partnere. Frammøteplikt på trygdekontoen vil i praksis bare gjelde for ektefelle mv. som er under 67 år, fordi det bare er i disse tilfellene at det er aktuelt å gi økt supplerende stønad på grunn av forsørgelse (se loven § 5 fjerde ledd). Det vises til punkt 9.

Arbeids- og sosialdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 4-5 første ledd bokstav d oppheves.

§ 4-5 første ledd bokstav e blir bokstav d.

§ 4-5 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 4-20 annet ledd første punktum skal lyde:

Retten til dagpenger faller også bort i et begrenset tidsrom dersom medlemmet selv uten rimelig grunn unnlater å skaffe seg inntekt som *arbeidstaker* i stønadsperioden.

§ 4-20 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde, femte, sjette, sjuende og åttende ledd blir tredje, fjerde, femte, sjette og sjuende ledd.

§ 8-4 tredje ledd bokstav j skal lyde:

når *vedkommende* er arbeidsufør som følge av behandling i forbindelse med sterilisering.

§ 9-11 nytt andre ledd skal lyde:

Når sykdom som nevnt i første ledd må anses for varig, er retten til pleiepenger begrenset til perioder hvor sykdommen er ustabil. Når barnet lider av en svært alvorlig progredierende sykdom, kan det foreligge en kontinuerlig rett til pleiepenger. Det kan også utbetales pleiepenger i startfasen av en svært alvorlig, varig sykdom.

Nåværende andre ledd blir tredje ledd.

§ 9-12 skal lyde:

Til medlem som i hjemmet pleier en nær pårørende i livets slutfase, ytes det pleiepenger i *opptil 20 dager for hver pasient*.

§ 9-15 oppheves.

§ 10-8 andre ledd, nytt femte og sjette punktum skal lyde:

Det skal utarbeides en individuell oppfølgingsplan i samarbeid med medlemmet. Retten til rehabiliteringspenger faller bort dersom medlemmet uten rimelig grunn unnlater å ta i mot tilbud om behandling, rehabilitering, yrkesrettet attføring eller å medvirke til utarbeidelse og oppfølging av individuell oppfølgingsplan.

§ 11-18 siste ledd skal lyde:

Departementet gir forskrifter om ytelser til et medlem som samtidig fyller vilkårene for rett til attføringspenger etter dette kapitlet og for tilskott under yrkesrettet attføring gitt med hjemmel i *arbeidsmarkedsloven kapittel 5*.

§ 12-9 nytt andre ledd skal lyde:

Det skal utarbeides en individuell oppfølgingsplan i samarbeid med medlemmet. Retten til tidsbegrenset uførestønad faller bort dersom medlemmet uten rimelig grunn unnlater å ta i mot tilbud om behandling, rehabilitering, yrkesrettet attføring eller å medvirke til utarbeidelse og oppfølging av individuell oppfølgingsplan.

§ 12-9 andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 12-12 tredje ledd skal lyde:

Mottakere av uførepensjon beholder retten til ytelsen selv om den reduseres eller faller helt bort

a) under tidsbegrenset arbeidstrening som er godkjent av arbeidsmarkedssetaten

b) i fem år når vedkommende har gitt trygdekontoret melding om inntektsendring fordi han eller hun har tatt arbeid eller oppdrag, eller har startet virksomhet. *Den som har fylt 60 år når ytelsen reduseres eller faller bort, beholder retten til uførepensjon til fylte 67 år.* Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de fem årene eller frem til fylte 67 år melder fra om ytterligere inntektsendringer. Det kan ses bort fra at meldinger som nevnt, ikke er gitt dersom det foreligger særlige grunner som kan forklare hvorfor det ikke er meldt fra.

II

I lov 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til 1) lov om krigspensjonering for militærpersoner av 13. desember 1946 og 2) lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner av 13. desember 1946 gjøres følgende endring:

§ 5 oppheves.

III

I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg gjøres følgende endringer:

I § 4 skal uttrykket «tre månader» erstattes med «90 dagar» og uttrykket «eit kalenderår» med «ein stønadsperiode».

§ 13 nytt fjerde ledd skal lyde:

Når supplerande stønad er utbetalt i utlandet i strid med reglane i § 4, jf. § 5 fjerde leddet, skal for mykje utbetalt stønad avreknast månad for månad i ein ny stønadsperiode utan omsyn til om vilkåra for tilbakekrevjing etter første leddet er oppfylte.

I § 21 andre ledd første punktum skal uttrykket «ein stønadstakar» erstattes med «ein stønadstakar eller ektemaken».

I § 21 andre ledd andre punktum skal uttrykket «ein stønadstakar» erstattes med «ein stønadstakar og ektemaken».

IV

Ikraftttredelse. Overgangsbestemmelser.

1. Endringene i folketrygdloven §§ 4-5, 4-20, 8-4 og 11-18 trer i kraft straks.
2. Endringene i folketrygdloven §§ 9-11, 9-12, 9-15, 10-8, 12-9 og 12-12 trer i kraft 1. januar 2006.
Endringene i folketrygdloven §§ 9-11, 9-12, 9-15, 10-8, 12-9 og 12-12 gis også virkning for løpende tilfeller.
3. Endringene i lov 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til krigspensjoneringslovene av 1946 § 5 trer i kraft 1. januar 2006.
4. Endringene i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg trer i kraft 1. januar 2006.

